

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton. Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre ..2 frt	Főszerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST VI., Érsek-utca 2. szám.
Felelős szerkesztő: ZELLIGER VILMOS.	Főmunkatársak: Cenner Lajos és Györffy Lajos.	

TARTALOM: Az iskolai büntetésekről. Szecsey Ferencz. — A népiskolai nyelvoktatásról. Juhay Antal. (Vége.) — Képek a népiskolában. Tóth Sándor. — Tárca: Paedagogiai esetek. Tanító. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Rövid hírek. — Hirdetések.

Az iskolai büntetésekről.

A »Népnevelő« ez évi 19-ik számában, »Paedagogiai esetek« czim alatt, egy czikk jelent meg, melyben élénken szemünk elé van állítva azon eset, midőn egy tanító tanítványát pajkosságáért bottal megverte: mire ez sértett önérzetében ezt felelte neki: »miért ver, nem ön táplál engem.«

Én a gyermek ezen feleletét, a mondott esetre vonatkozólag, jogosnak és méltányosnak tartom. Jogosnak azért, mert véleményem szerint, a gyermek tanítójától megkívánhatja, hogy ez a jobbitásra mindig csak olyan büntetési eszközöket használjon, melyek a nevelés céljának teljesen megfelelnek; méltányosnak pedig azért, mert az említett esetben ki volt zárva a gonoszság, és inkább csak gyermekies pajkosságból eredő cselekedetnek tulajdonítható az elkövetett csiny.

A czikkezőnek sorai, melyekben a bottal való büntetés káros következményeit maga beismeri, iparkodván azt olyannak feltüntetni, mint a mely büntetési mód nemcsak nem képes a kellő czélt elérni, hanem inkább elfojtván a gyermekben az ön- és becsületérzés fejlődését, egyuttal a tanító tekintélyének rovására történik, amennyiben könnyen kiteszi magát azon eshetőségnek, hogy akár a gyermek, akár pedig annak szüleitől meghurczolva lesz: ez, mondom, bizonyos arra, hogy a tanítók óvakodjanak tanítványaikat bottal verni, illetve azok rosszását a bot segítségével megjavítani.

Az iskolai büntetések kérdése nem olyan, hogy arról szólni ne lenne érdemes; különösen most, a humanismus korszakában jó komoly gondolkodás tárgyává tenni. Én csak egyet-mást óhajtok erre vonatkozólag mondani.

A büntetési módokat nagyon meg kell válogatni és természetesen csak azokat használni, melyek a paedagogia rendszerével, céljával meg egyeznek. Valamint a nevelés minden ágazatában, úgy a büntetések nemében is bizonyos összhangnak kell uralkodni.

A tanítónak különösen tekintettel kell lenni a

büntetés jelentőségére, annak céljára és azon alap-
tételekre, melyek szerint a büntetések alkalmazandók. Csak így lehetséges, hogy minden tanító a büntetéseket helyesen és elfogulatlanul megválaszt-hassa, és hogy ez által üdítő gyógyszert és ne ölü mérget adjon tanítványának.

A büntetés célja a vásott gyermek megjavítása. Ez azonban csak akkor történhetik meg, ha a lélektani processust megtartjuk; vagyis ha iparkodunk a gyermeket elkövetett cselekedete gonoszságának beismerésére vezérelni és benne ezután a javulásra való elhatározást fölébreszteni.

Hogy pedig a gyermekkel megértessük, miszerint elkövetett tette rossz: azt tartom, elégséges őt ezért meginteni, oly mértékben, amint azt megérdemelte, megdorgálni, és arra figyelmeztetni, hogy cselekedése ezzel meg ezzel az isteni vagy emberi törvénnyel ellenkezik. A szigorral teljes, de azért jóakarattal párosult, s mint ilyen a nevelés céljának megfelelő büntetés, mely mindenkor a tanítvány jellemképzését tartja szem előtt, hatás nélkül nem maradhat.

Egyébként minden tanító, valahányszor büntet, mindannyiszor ne annyira bizonyos törvény áthágásáért cselekedje azt, mint inkább a tanítvány jellemének fejlődését mozdítsa elő és ez által őt erkölcsi lényévé nevelni iparkodjék.

A büntetésnek a tanító kezében olyan fontos eszköznek kellvén lennie, mely a rossz tanítványt elkövetett tette gonoszságának beismerésére vezérelje, akaratát pedig a jobbulásra megindítsa: következik, hogy a büntetések alkalmazásánál a tanítónak szavaival és tetteivel oly viselkedési módot kell tanusítania, melyek által az imént említett célok valósulását és így a tanítvány jellemének képzését legkönnyebben érheti el.

De ha valaki a mogyorópálczát forgatja kezében, ezzel akarván magának tekintélyt szerezni és a csintalan gyermekeknek hátán a port kiverni: kérdem: elérheti-e a fentebbi célokat a büntetésnek ilyenmő alkalmazásánál? A gyermek kétségkívül belátandja, hogy a pálczával eszközölt ütlegeket azért kapta, mert rosszul cselekedett;

de, hogy egyuttal megbánná igazán tettét és komolyan eltökélné magát a jobbulásra: ezt kövte hiszem. Kövte hiszem pedig azért, mert a bottal büntetett tanítvány boszus, haragos lesz, megsértve becsület- és önérzetében, tanítójától megvonva szeretetét, bizalmát; s ha büntetés után a tanítvány nem viszi véghez tettét, mely miatt büntetve volt, ezt nem a jobbulási szándék, mint inkább a büntetéstől való félelem okozza.

Ily körülmények között, hogy számíthat a tanító arra, hogy tanítványainak jellemét képezze? Amely szívben a harag indulata dúl, ott ugyanekkor a jellemképzés erényeinek virágai meg nem foghatnak. Ki merné ezt tagadni?

Mily könnyen megtörténhetik, hogy a bottal büntetett tanítvány, tanítója iránt dühvel eltelve, vele feleselni kezd, s hogy ez csorbitására válik a tanítói tekintélynek, fölösleges bizonyítani. Megeshetik, hogy a már említettem eset ismét megtörténhetik és a tanítvány kihívólag kérdőre vonja drasztikus büntetőjét e szavakkal: »tanító úr miért ver, nem ön táplál engem«. — »Ez volt, jegyzi meg erre a czikkező, a bot másik végének a suhintása, mely érzékenyebb csapást mért a szívemre, mint én a fiú hátára.« Elhiszem.

Vajha minden tanító így gondolkodnék, akkor a bot az iskolában nem szerepelne; legföllebb mint retentő eszköz állandólag a falon szegre akasztva függene. Mert ha egy tanító, aki egyszer-smind nevelő, — és ezt sohasem szabad szem elől tévesztetni — botot tartva kezében, oktatja tanítványait, közben-közben csapásokat méregetve a pajkoskodók hátaira; ezen eljárással megengedem, hogy a fegyelmet fenn tudja tartani, mert hiszen rendőri szigort használ, de a szeretetet és bizal-

mat kiöli maga iránt tanítványai szivéből, vagy legalább is, de minden bizonynyal csökkenti azokat. Ha pedig a gyermek bizalma lazul, ha az nem szeretettel közeledik tanítójához, akkor, mint a paedagogia csalhatatlanul igazolja, nevelni, szivet, lelket nemesíteni, jellemet képezni nem lehet.

Engedelmességre rászoktatni lehet ugyan a gyermeket büntetés által, de ily esetben az a jót nem erkölcsi meggyőződésének szabad akaratából választja. Az erősebb, különösen pedig a bottal való büntetés elvonja a tanítványt az önkényes alárendelés öntudatától, melylyel valamely isteni vagy emberi törvényhez tartozik. Önkényes alárendelés, ezt hangoztatnunk kell; mert a büntetés után alárendeli ugyan magát a büntetésnek a tanítvány, de csak azért, mert kell neki, mert a büntetéstől való félelem őt erre kényteleníti. Ahol pedig a kényszer uralkodik, ott erkölcsi érdemet ne keressünk.

Jegyezzük meg, hogyha durván bánunk a gyermekekkel, ha drasztikus büntetést alkalmazunk, akkor nem nevelünk, hanem rombolunk.

Kedves tanító, ki annyit fáradozol, ezek után talán azt mondod, hogy büntetés nélkül nem vagy képes a gyermekek rosszóságát megfékezni. Elhiszem; de engedd meg, hogy nekem is igazam van, ha azt mondom, hogy a büntetésnek van százféle módja, melylyel a tanítványok pajkoságának, rosszóságának véget vehetünk, anélkül, hogy a keményebb testi fenytékét, a botot használjunk kellene.

A rosszágót kétségkívül büntetni kell, annál is inkább mert a büntetések sokszor jó szolgálót tesznek. A gyermek pajkosága, még inkább rosszága előtt szemet hunyni nem szabad; sőt inkább éber tekintettel kell kísérni annak min-

TÁRCZA.

Paedagogiai esetek.

44. A vizsgám előtt egy nappal, egy helybeli kereskedő nejtől a következő sorokat vettem: Igen tisztelt Tanító úr!

Figyelmébe ajánlom Géza fiamat. Legyen azon, hogy a vizsgán felelni tudjon, s hogy meg ne buk-jék. Miután egész éven át fáradt vele, jutalmul fogadja a soraimhoz mellékelt 7 frtot.

— Épen jókor jött a pénz, gondoltam, de bizony elmúlt az öröömöm, mikor átgondoltam, hogy tulajdonkép miért kapom én a pénzt. Az asszony megvesztegetni akar. Igazságos tanító jelleme és becsületérzete nem engedi, hogy környezete hitvány, megvesztegethető embernek ismerje, ki néhány forintért a butának is jó bizonyítványt kiállít. Ezt én sem teszem! Lelkiismeretesség, állhatatosság, jellem, becsületérzet és igazságosság legyenek a tanító sajátosságai. Ha a tanulókat érdem szerint osztályozom, a bukottak közt Géza is lesz. Ezt előre látom, ezen a 7 frt nem segít. Miért? Jelenleg ötödik osztályba jár s még is úgy olvas, mint egy II. oszt. tanuló a tanév elején. Oly hibásan be-

szél, hogy megérteni nagyon bajos. Szellemileg anyyira hátramaradt, anyyira el van hanyagolva az előző évek kedvezményei folytán, hogy előmenetelt nem tanusíthatott. A fiúnak négy éven át oly tanítója volt, a ki — nálunk váltakozó rendszer lévén gyakorlatban — egyik osztályból a másikba utaztatta tekintet nélkül, megérdemli-e a jó bizonyítványt, vagy nem. Ezt a szembetűnő lelkiismeretlenséget, mely elbizakodottá tette Gézát, abból a czélzából gyakorolta, mert Géza minden esztendőben correpetens lett s ez behozott néhány pöngőt a »collegának«. Így került föl az ötödik osztályba, melyet az igazgató nem a collegára, hanem rám bízott.

— Igazságos leszek. Nem engedem, hogy tanítványaim pálczát törjenek fölöttem azért, hogy egy semmire való tanulónak jó bizonyítványt adtam! A pénzt visszavitettem az asszonyságnak.

— Boesássa meg asszonyom, a pénzt nem fogadhatom el, mert hozzá árt tetszett szabni. Lelkiismeretem nem engedi, hogy akaratát teljesísem. Nekem érdem szerint kell jutalmaznom, bár némely szülő rám támad ezért. Gézának az ártott, hogy érdemtellenül egyik osztályból a másikba utaztatták.

— De engem anyyira megszegyeníteni!

den lépését, és a büntetést, ha annak alkalmazása szükségessé válik, sohasem szabad elmulasztani. Mert a büntetések engedelmességre szoktatják a gyermeket, a rosszat megutáltatják vele, az erkölcsi törvények megőrzéséhez vezetnek, jellemének fejlődésében elősegítik.

Tehát láthatod kedves tanító, hogy a büntetést én is szükségesnek tartom.

Hogy azonban ez a gyermeknél az imént említettem célokat elérje, okvetlen szükséges, hogy a tanító, ki a gondolkörré és a kedélyre hatni van hivatva, épületes, jóra buzdító oktató szavakat csatoljon a büntetéshez. Ennek, mint nevezetes tényezőnek a büntetésnél mindig közre kell működni; különben az, mint egyoldalúlag alkalmazott téveszti hatását.

Ezekből láthatjuk, hogy a főelv, melyet a büntetések alkalmazásánál különösen tekintetbe kell vennünk: a vallás-erkölcsi jellemképzés. Oly büntetés, mely a jellemképzést elő nem segíti, célját tévesztett.

A büntetés továbbá a tanítvány egyéniségéhez mért legyen.

A tanító iparkodjék tanítványainak egyéniségét, sajátosságát kiismerni. Egy és ugyanazon büntetést több gyermekre szabni nem lehet, még akkor sem, ha azok mindannyian egy bizonyos hibának elkövetői. Más eljárás követendő a büntetések alkalmazásánál a fiúknál, más a leányoknál; más a szelideknél, más a durváknál; más a hidegvérű, más az ingerlékeny természetűeknél; más végre a fiataloknál és más az idősebbeknél. A durvább természetű gyermeknél például, erősebb büntetés használandó, míg a szelidebb lelkületű enyhébb büntetésre is fogékony.

— Kérem ez nem megszegyenítés. Biztosítom, hogy az eset részemről titok marad. A tanítónak igazságosnak kell lenni, mert ellenkezőleg vége tekintélyének és becsületének. Erre pedig ki ne féltékenykednék!

Bizony Géza fiú az egyszer csúful elbukott. Persze a mamája a dolgot azzal vélte szépíteni, hogy bosszúból tettem. De hát melyik szülő nem menti drágalatos magzatát, mikor a tanító igazságosan elbuktatja! Ennek is mi vagyunk az okai. (?)

45. Számtani óra volt, néhány összetett feladványt oldattam meg. A példákat a táblára irtam, hogy megoldásukon az egész osztály gondolkodjék. A példa, mely alkalmat adott az eset megörökítésére elég bonyolódott volt. A jelentkezők közül többen hamis eredményt mondtak.

— Ejnye, de rosszul tudtok számolni, volt rá megjegyzésem, az eredmény ez . . .

— Tanító úr, én jól számoltam, hanem az összeg nagyobb, mint melyet tanító úr mondott. Számításom szerint az összeg . . .

— Nézzük meg, kinek van igaza, jegyzém meg. Csakugyan a fiú összegezése volt a valódi, az enyém hibás.

— Helyesen számítottad ki a példát. Én csakugyan tévedtem. Köszönöm, hogy figyelmeztettél rá.

Péter ellopja Pálnak tollkését. Itt legelőször azt kell kitudnunk, vajon Péter a lopás vétségét már megelőzőleg többször, vagy csak először követte-e el? Első esetben erősebb büntetés, olykor testi fenyíték is használandó, u. m. kitérdepelletés, bezárás, gyenge hajcibálás, stb. de nem a bot, vagy ennek két iker-testvére: a fej- és arczul csapás. Változtat a büntetés alkalmazásánál még az is, vajon gonoszság vagy csak gyermekes pajkosság idézte elő a csinyt.

András Julesával szemérmet sértő szavakat vált; ezt meghallván a tanító, nagy óvatossággal járjon el a kiszabott büntetéseknel. Lehet, hogy a fiúról már elmondható: »malitia superat aetatem«, míg a lány pirulva hallgatta annak illetlen szavait. Hogy itt mily nagy különbség van András és Julesa vétke között, mindenki tudhatja stb. stb.

Azt hiszem, nincs az a tanító, a ki egy fél év alatt tanítványainak egyéniségét ki ne ismerné. Ha pedig ezt bírja, a tapasztalat által szerzett bővebb egyéni ismeretek annál pontosabban kijelölhetik neki azon irányt, melyet e tekintetben követni tartozik.

A büntetésnek humanusnak is kell lennie; azaz olyanak, hogy az emberi méltóságot ne sértse. Most a humanismus korában, a paedagógia ezen vezérelvnek követését szoros köteletségünké teszi.

Hogy pedig a tanító ezen vezérelv ellen ne vétsen, magának is humanusnak kell lennie. Szeretettel legyen tehát eltelve tanítványai irányában, nevelje azokat szigorral, de mindenkor kellő higgadsággal. Gondolja meg, hogy gyengéd bánásmóddal mint nevelő, legalább föbbre megy, mintha durva büntetéseket használ. Bottal ütés, arczul-

Véleményem szerint, eljárásom helyes volt, hogy a tévedést bevallottam. Arról a gyermek semmi esetre sem jut arra a föltevésre, hogy számolni nem tudok, hisz az ellenkezőről, minden számtani órán győződik meg. A tanító tévedései nem tartoznak rendkívüli esetek közé. Hibának, elég nagy hiba és csak az esetben menthető, ha véletlenségből, elhamarkodásból támadt. Súlyosabb következményei vannak az oly tévedésnek, mely nem tudásból, vagy a tények összezavarásából keletkezik.

Más tanító helyemben talán azt tette volna, hogy a gyermeket egyszerűen azzal utasította volna el: ugyan hallgass, én csak jobban tudok számolni, mint te! Miért tagadjuk az apró tévedéseket, melyeket akaratlanul elkövetünk? De miután ily apró tévedéseknek nagy következményeik vannak, résen legyünk, hogy soha sem tévedjünk. Én is kikerülhettem volna, ha a végzetes számtani példát előre kiszámítom és a példatárumba jegyzem. Ugy tesztek ezentúl!

46. Az első rajzórán észrevettem, hogy egy tanuló hátra fordul és az utána ülőnek valamit nyújt. Tudtomon kívül akarta tenni, hanem észrevettem.

— Hát te, mit keressz hátul, mikor készülődöd kellene a rajzhoz?

esapás, taszítás stb. a humanitás ellen van; s a ki mégis használja, a büntetés e nemeit, az csak azt mulatja, hogy ő nem humanus, hanem durva lelkületű. S ugyan miképpen lehet a gyermek gondolkodásmódját humanus alapokra fektetni, ha a tanító ennek elveit figyelembe nem veszi?

Megengedem én azt, hogy a gyermek rossz-sága, daczossága — sokszor kihozza az embert flegmájából, haragra is lobbanlja; magam is tapasztalom, hogy a paedagogustól annyira megkivántató nyugodt lelkület a tanítványok rakoncátlansága, rossz-sága avagy ki nem mondható tudatlansága által ugyancsak próbára van téve; s mily könnyen megtörténhetik ilyen esetben, hogy a tanító az éppen kezében tartott bottal felhevülése pillanatában egyet suhint a gyermek hátára; de ennek elkerülése végett ajánlok neked egyet, és ez: a türelem. S ha te, kedves tanító, kinek egész élete a sors mostohasága miatt türelem, hogy ne mondjam nyomoruság, s ha te mégis mint jó keresztény, Istenbe vetett bizalommal és egy boldogabb jövőendő reményében nyugodtan tűröd helyzetedet: valjon éppen akkor, midőn tisztednek legszebb részét teljesíted, midőn magasztos hivatásodból kifolyólag mint atya lépsz az iskolában gyermekeid elé, kérdem: éppen akkor nem tudnál a türelem magasztos erényének gyakorlója lenni? Uralkodjál tehát indulataidon, lépj szeretettel tanítványaid elé, éreztesd velök szived nemes érzelmeit, légy szelid lelkületű és meglásd, a kívánt eredmény nem fog elmaradni. Türelem, szelidség szolgáljon vezércsillag gyanánt pályád nehéz ösvényén, hogy ennek fényétől felvilágosítva, mindenkor a helyes gyógyszereket keressed és válaszsza-d ki tanítványaid hibáinak orvoslásánál.

— Tanító úr kérem, Endrének nincs irónja, kölcsönöztem neki.

— Endre, hol az irónod?

— Még nem vettem. Édes apám nem adhatott krajczárt rá, mert nincs neki.

— Fiúk! Elek tanulóársatok igen szépen cselekedett, hogy szegény társán segített azzal, hogy irónt kölcsönözött neki. Ti mindnyájan itt testvérek vagytok és jó testvérekhez illik, hogy egymáson segítsenek. Azért, ha észreveszitek, hogy egyiknek-másiknak hibázik valami, segítetek rajta. Azonban ezt csak olyan érdemli meg, a ki nem vehet, ki szándékosan nem rongálja tanszereit vagy nem csereberél. Ezentúl a padok szélén ülök, tehát: te, te . . . mindig bejelentitek, mi hiányzik a padban ülőknek. Hanem azt is bejelentitek, vajjon nektek nem hibázik-e valamelyik tanszer. A jelentést az első pad szélén ülő, tehát te József kezded. Nekem tudnom kell, miért jöttök ide tanszerek nélkül.

Mikor én ezt a rendeletet kiadtam, több fiú ment a szegény Endréhez, kínáltak neki — kölcsönbe — irónokat, gummit, tollat. A hatással meg voltam elégedve. Csak gyakorolnák a jótékony-ságot figyelmeztetés nélkül is!

Tanító.

E sorok irásának czélja levén a bottal való büntetés mellözése népiskoláinkban, szükségesnek tartom megemlíteni, hogy Európa összes művelt népeinél a botbüntetés el van törölve. Ha népiskoláink a műveltségi fokozaton akarnak állani, ha a civilizáció lépcsői kívánnak lenni: a botnak, mint drasztikus és inhumanus büntető eszköznek azokban szerepelni nem szabad, annál is inkább nem, mert ha már napjainkban mindenütt a haladó műveltség fázisaival találkozunk, úgy különösen az iskolák vannak hivatva annak útját egyengetni.

Szecsey Ferencz.

A népiskolai nyelvoktatásról.

(Vége.)

A nyelvtani gyakorlatoknak a fent leirt módon való végeztetésénél mindig követelje meg a tanító a gyakorlatot vezénylő és tollbamondó tanulóétól, hogy a leirandó szavakat, mondatokat, kifogástalan magyar kiejtéssel és megfelelő értelmi, valamint természetes hangsúlyozással mondja ki, mielőtt leírna. — A szók és mondatok ilyen előmondatása alkalmával nagy figyelmet kell fordítani, a rövid és hosszú magánhangzók, valamint az összetett mássalhangzók megkülönböztetett kiejtésére is, hogy a leírásnál a szórakozottabb tanulókat ezen körülményekre figyelmeztetni lehessen.

Több szavú mondatok irásánál a vezénylő gyermek mindenekelőtt a leirandó mondatot közölje az egész osztálylyal, közvetlen az irás előtt pedig a leirandó szót, végre irás közben azzal egyidejűleg a szó betűit egyenként nevezze meg, amikor szigorúan figyeljen a tanító arra, hogy az ilyen gyakorlatokat az iskolai padokban végző növendékek a vezénylőt se meg ne clőzzék, se tőle el ne maradjanak.

A nyelvgyakorlatoknak ilyen módon való végeztetése alkalmával a tanító mindig alkalmas kérdésekkel szerezzen meggyőződést arról, hogy a kiszólitott gyermek az írásbeli feladatban foglalt rendelkezést valóban megértette és hogy az általa végzett munkálatot minden tekintetben igazolni tudja.

Minden leírt szó után maga a tanuló keresse fel azokat a magánhangzókat, a melyeket pontokkal, illetőleg ékezetekkel szükséges ellátni, valamint egyéb írásjelek elhelyezéséről is lehetőleg maga gondoskodjék, az összes tanuló pedig ezeket is a táblánál dolgozó gyermek vezénylő szavára helyezzék el.

Míg a tanulók, nyelvtani írásbeli dolgozataikat ekként és pedig az öntudatos eljárás és a pontos tiszta írásbeli dolgozatok érdekében végzik, azalatt a tanítónak alkalmá és ideje nyilik arra, hogy a táblához kiszólitott tanuló írásbeli dolgozatát megvizsgálja, esetleg kijavítsa, amely utóbbira a fent ismertetett eljárás folytonos és következetes alkalmazása mellett ritkán van szükség, mert az így készített dolgozatok, ugy tartalom, mint külső esin tekintetében alig hagynak kívánni valót maguk után.

Ha az elemi nyelvoktatással valamely elméletileg foglalkozó ember fogja elolvasni a fennebb ajánlott tanítási eljárást, valószínű, hogy megbotránkozással fog pálczát törni felette és feledve, hogy mind az az akadémikus bölcsesség, amely eddigelé hazánkban a népoktatásnak s annak keretében a nyelvoktatásnak is irányt adott, csak azt eredményezte, hogy nálunk a legegyszerűbb, tehát legkönnyebb orthographia hazájában, még a legmagasabb értelmi kvalifikációval bíró emberek nagy része sem tud helyesen írni, — pusztán azt fogja konstatálni, hogy ez nem tanítás, ez az iskolában járó gyermektömegnek nem öntudatos tevékenysége, hanem a helyes beszéd- és írásra való puszta szoktatás, az írásbeli dolgozatok másoltatása.

Én az ilyen előhozakodással szemben csak azt válaszolom, hogy ez nem épen puszta szoktatás, mert, ha minden tanulónak alkalmat adunk, sőt kötelességévé is tesszük, hogy az írásbeli nyelvgyakorlatokat felváltva a tanító és az egész osztály bíráló szeméi előtt önállóan is végezze s többi tanulótársait is vezérelje, sokkal biztosabb alapot adunk öntudatos tevékenységének, mintha őt, dolgozataival szabadjára hagyjuk s tanulásának egész eredményét lelke gyarló hajlamainak, vérmérsékletének s egyéb kedvezőtlen körülményeknek kiszolgáltatjuk.

Ha pedig ehhez a valódi öntevékenységet felébresztő eljáráshoz még azt is hozzászámítjuk, hogy a gyermek folytonos ellenőrzés mellett a szoktatás által sajátít el tévedést kizáró alapossgal valamely szükséges ismeretet, akkor ezt az eljárást kicsinyelni, gáncsolni, senkinek sem lehet oka. — És miután minden eljárást leginkább az általa elért eredmény szokott igazolni vagy elítélni, én a magam részéről helyesnek tartanék mindent, még a mai paedagogiai tudományak nagyon mélyen színvonala alatt álló bármely eljárást is, ha az általa elért eredmény annak helyességét, célszerűségét bizonyítaná. Helyesebbnek tartanám azért, — különösen a nyelvoktatás érdekében, — a puszta másoltatást is, ha meggyőződném arról, hogy az ezen tárgy tanításának siralmas és botrányos eredményét, mindennek megelégedésére szolgáló kedvező sikerrel fogja felváltani.

Juhay Antal.

Képek a népiskolában.

Nem tudom igaz-e, hogy a föld hátán összesen vagy kétezer nyelven beszélnek, de annyi igaz, hogy e sok nyelvet a jó lstenen kívül egy ember sem értheti. Bizonyos nyelven minden ember tud szólni, de nem mindenki olvasni; ezt a statisztikai adatok — fájdalom — még mindig tekintélyes száma igazolja. Akik pedig tudnak olvasni, nem következés, hogy mindazt értik, amit olvasnak. Így pl. a köznép másokkal olvastatja föl a hatóság rendeleteit, mert vagy nem bírja elolvasni, t. i. értelmesen, vagy ha tudja, félremagyarázza.

Létezik azonban egy írás, melyet ugyyszólván az összes emberiség el tud olvasni, s akármiféle

ajku ember legyen, meg is érti azt. Ezen uni-versalis írás a . . . képirás. A sikerült képeket kivétel nélkül szereti a gyermek s felnőtt; a vad és civilizált. Nem állítom, hogy csupán szemlélés által bárki eltalálja a történeti esemény idejét, helyét s a személyek neveit, de áll az, hogy kiváltképpen a gyermek inkább néz, szemlél, hogysen ugyanazon történetnek leírását olvasni tudná vagy akarná. A sikerült kép a művelődés és az emberi tevékenység minden nemeire nagy befolyással van, mert arra szolgál, hogy az eseményen kívül a tárgyak alakjai- és viszonyairól is beszámoljon; egyes tárgyakról s azok jellegéről határozottabb s tisztább fogalmat nyújtson; főtárgynak a mellékes, balvégzetű lépésnek a szerencsés melletti felderítésével a szemlélőt gondolkozásra ébresztsze, nemes tette buzdtítsa s mintegy lélekben edzze. A kép finomítja az izlést s mindenek felett a művelődést fokozza. Nagy városokban a művészet iránti érzék fogékonysága gyűjtemények, szobrok, műemlékek beszerzésére indítja a szereplőket; faluhelyen ennek teljesen hiányában vagyunk. A tanításnak kimondhatlan előnyére szolgál a jó kép, mivel azt érdekesebbé is teszi. De amint igaz az, hogy a legérdekesebb kép is vesz ingeréből, mit bennünk fölkelteni hivatva van az által, mert szüntelenül szemünk előtt lebeg, könnyen megmagyarázható, miért nem szabad a szemléltetési tanításnál használandó képeket a tanév egész tartama alatt az iskola falán felaggatva tűrnünk! Az iskola egyébiránt nem műkereskedés, hogy kirakataban tartsa összes portékáját. Nedves fal, por, világosság hatása a színekre, de különösen azon tanítási akxioma, hogy előbb magyarázni, azután szemléltetni, követelik, hogy a képek ne a falon lógnak. A már szemléltettek is csak pár napig, mikor azok újabbakkal cserélendők fel, hagyandók a falon. Támogatom még a képek rejtve tartására vonatkozó nézetemet azon érvel, hogy nagyon jó az, ha van a gyermekek által még nem látott kép, hogy azt a maga idejében erkölcsi és szorgalmi jutalmul megmutathassuk. Mi falusi tanítók, kik az iskolába járásnak a Mulasztási kimutatás-alapján sem szerezhethünk kellő érvényt, ilyen eszközökkel nagy szolgálatot tehetünk. Továbbá minden tanító tapasztalta, hogy a gyermekek hosszabb szünet után kevésbé figyelmesek, mert még mindig szemük előtt lebeg a családi öröm, ünnepi jólét élvezete. Ilyen esetben a kívánt célz igen kényelmesen és a legszebb sikerrel oldjuk meg. Felnyitjuk a szekrényt s nyájas komolysággal vesszük ki a képet s mintegy tüntetőleg tesszük le az asztalra, miközben végig nézünk a gyermek-seregen; látni fogjuk, mint iparkodnak esupa fül meg szem lenni s tartós kényelmű testigazítással a nyujtandó élvezetre magukat érdemessé tenni; mily elszánt nem tetszéssel fordul el egyik-másik az épen csevegni vagy pajzánkodni készülő szomszédjától.

Azon képek, melyekkel iskoláink nagyobb része ez idő szerint rendelkezik, csupán kis hízagot pótló ismeretterjesztésre vonatkoznak, állván: egy-pár természetrajzi ábrából stb., holott tudvalevő,

hogy a természetrajz tanításánál az elő példányok bemutatása, fölülmulhatlan sikert biztosít a rajzok fölött. Jelen soraimmal nem ilyen képekre kívánom a tanfériak figyelmét fölhíni, melyek a gyermeket csupán észbeli ismeretekkel gazdagítják, hanem oly történeti és képzelet szülte képekre, melyek az életviszonyokkal is hoznák érintkezésbe a gyermeket, melyekkel helyes fogalmat, észszerű következtetést, igaz ítéletet, állandó jellemet, rokonszenvet, haza és felebaráti szeretetet alkothatnánk, szívet nemesíthetnénk tanítványainkban. A tanító nem pusztán tanító, hanem nevelő is, akinek az észmívelés mellett különös gondot kell fordítania a szív mívelésére, hogy ne csak eszes, hanem erkölcsös, honfiai kötelességét tudó, munkára és szolgálatra kész, hű, engedelmes és jóakarató népet neveljen kedves hazájának; erre pedig nagy befolyással van a czélszerű kép; mert belőle még a nem írástudó is képes szemlélve olvasni, olvasva érezni és érezve alakulni.

Rövidség kedvéért csak egy példát hozok fel. Egyik tanítványom ellen az a panasz, hogy lop. Itt előbb egy bevezetést használok, hogy a vádolt figyelmét és szívet a felmutatandó képhez alkalmas hangulatba hozzam; azután bemutatok egy olyan képet, hol az éj sötétében egy rabló zár-töréssel foglalgozik, azon hitben, hogy őt senki sem látja! Az éj felhői között azonban tekintszen le Isten haragos arca; lehetetlen, hogy e jelenet a gyermek szívébe ne vésődjék s ott maradandó nyomot ne hagyjon! Ha e fiú ellen újból merül fel hasonló panasz, a főntebbi témát a többi képeken történetyszerűen folytatom; a rabló elfogatását, rablánczát, börtönét, kínos évek utáni kiszabadulását, megtört, nyomoruságteljes kinézését a gyermek szeme elé idézem. Itt ismét megállapodom, vagy, ami még czélszerűbb, oly képet veszek elő, melyen a kiszabadult gonosztevő elvesztett becsületének visszaszerzésén fáradozik: szorgalmasan dolgozik, térden állva imádkozik; erre vagyona szaporodik (csinosabb ház, több db. házi állat alakjában), a közvélemény szeretete, bizalma elvégre feléje hajlik, megtérésének beismerése jeléül előljárónak is megválasztják (mit a házán függő bíró táblával lehet jelölni). Itt a gyermeket biztosítom, hogy ha ocsmány tettét többé nem ismétli, előbbi vétket feledem s legjobb gyermek gyanánt szeretni is fogom. Ha ez sem használ, a rabló mániáját, egészen erre alkalmas képeken, a folytonos visszaszerzéssel illusztrálom s végre őt az akasztófán, szülői, testvérei, rokonai hajmeresztő gyötrelme és a bámuló sokaság közönye, kaczaja, egy részének borzalma mellett bemutatom. Az efféle szív- és erkölcsképző képekkel valjon nem többet érünk-e el, mint a száraz mesével? Az élethől, a történelemből, természet és humor világából, mily sok szép tanulságos képet lehetne elővarázsolni. Csakhogy az iskolai képeket ne laikusok gyártsák, hanem annak tárgyát szakfériak jelöljék s határozzák meg.

El vagyok készülve azon megjegyzésre, hogy épen annyit árthat, mint használhat a kép; mert nem minden gyermek kedélyvilága egyenlő; ott, hol

a szenvedő érzések tulnyomók, hol a szív az élet keserűségeitől mintegy elfásult, nagyon megfontolandó, hogy minő képpel kedveskedjünk a szemlélőnek! Igaz, hogy a kép bizonyos hangulatba ejti a gyermeket, mely hangulat később akaratlanul is reprodukáltatván, a kedélyt: mulattató, boldogító, lelkesítő, szomorító, izgaló, káros érzelmekkel töltheti el. Ezzel azonban csak a képek mellett argumentálunk, mert a tanító van arra hivatva, ismerni növendékeit s tudni azt, hogy a léleknek befogadó működése, vagyis a receptió, kinél-kinél mikor és mikép nyilvánul. Ideges, hypochondriára, hysteriára hajlandó, gyöngye alkotású gyermekeknek bizonyára bátorító, kedverítő, humoros képekkel kedveskednénk. Ha elismerjük a tanítót a gyermek lelki orvosául, annál inkább kell részére a gyógyszereket biztosítanunk. S amennyire az eszme nagysága és magasztossága fogja ezeket a képeket élenkíteni, úgy fog fokozódni a lelki erő, mely a kedvező tényezők hozzájárultával, a tanító tapintatos eljárásával, a szemlélőben csodákat lesz hivatva művelni. *Állítsunk iskolai képtárakat!*

Tóth Sándor.

Irodalom és művészet.

— **A magyar zene sajátosságai magán- és oktatási czélra** írta *id. Ábrányi Kornél*. A magyar zeneirodalom terén megjelent egy mű, mely lézagos pótló és a magyar zene barátjainak, művelőinek és oktatóinak méltán felköltetheti figyelmét. Hirneves zenetudósunk — *id. Ábrányi Kornél* — úgy didaktice mint methodice a magyar zene sajátossága és tulajdonsága typusát, valamint annak alkalmazhatóságát a nagyobb műformák képzésére ugy tünteti föl, hogy ugy nemzeti szellemben írott műve, mint a letett mély gondolkodást és tanulmányozást tanusító elvei, a magyar zenei rhythmus és a magyar zenei dallamról szóló tanai felvilágosítják az olvasót zenénk egyenjogusultságáról a külföld zenei termékeivel szemben. — Szerző a zene alapjából — itt a speczialis magyar hangsorból — kiindulva érdekes és értelmes módon taglalja a magyar zene dallami, összhangzati és hangidomú jelentőségét, kimutatja a népdal által keletkezett versmértéket és a nemzeti sajátosság által megtermékenyített caesura átalakítását. A magyar zene képletei és azoknak sequentialis átvezetéséről, kapcsolatban az idegen zene hasonmásu példával, a hangsúlyozás és szóbeli kiejtés fejtegetése utján átvezet szerző a magyar zenei műformák terére, a hol találkozunk: 1. a furulyázás, 2. a hallgató nóta, 3. a kesergő, 4. az andalgó, 5. a palotás, 6. a hadi toborzó, 7. a körmagyar, és 8. a csárdás kimerítő leiratával. — A mű befejeződik a magyar hangszerek (hegedű, gordonka, czimbalom, klarinét, furulya, tilinkó, csákány, pástorsip és a régi Rákóczy-korbéli tárogató) ismertetésével. — A szöveg közé nyomtatott felvilágosító hangjegyi példányok emelik a mű becsét, mely szerzőjének szorgalmára és ismert harmonizáló avatóságára vall. Óhajunk volna, ha ezen mű német nyelvre fordítva, a külföld előtt is ismeretessé válnék, —

A mű megrendelhető: *Rózsavölgyi és Társa* cs. és kir. zeneműkereskedésében. Ára 3 kor. *Quidam*.

— **Concentus sacri in usum praecipue studiosae gymnasiolorum juventutis.** Autore *Aloisio Hennig S. J.* A midőn a mai kor realis törekvése folytán a zenetermékek világi irányítását látjuk, annál kellemetesebben lepott meg bennünket, az *egyházi zene* cultivatioja terén egy műnek kiadásával találkozni, mely egy egyházi férfi — Hennig Alajos, Jézus rendi tagnak tollából — tehát a legilletékesebb helyről eredvén, úgy szerzőjének dicséretére válik, mint azon buzgóságról tesz bizonyosságot, hogy egyházi zenénk ápolásáról és annak művészeti előmozdításáról a felső egyházi körökben még mindig azon buzgalom uralkodik, melyet a XVI. században egy eziszerezczita monachus *Vogt Mauritius* eme szavak által adott kifejezést: *»Musica sacra debet esse honesta«*. Ily értelemben fogjuk fel szerző főntt megnevezett 18 számból álló a capella és részint 2 és 3 szólamú latin szövegű dalgyűjteményét, mely gymnáziumi és polgári iskolai dalkörök számára, első ízben mint misebeli graduale és offertoriumi betétek gyanánt, második ízben pedig vallásos estélyeknél is alkalmazható.

Figyelmünket leginkább lekötötte a polyphon irányú három szólamú *»Salve sancta Parens«* cz. dal és a régi gregoriani énekekben kifejtett hang- és szólamvezetés a következő daloknál: 1. Stabat Mater, 2. Lauda Sion, 3. Ave verum corpus, 4. Adoro te devote. — Ajánljuk e művet szaktársaink, főleg az egyházi karnagyok figyelmébe. Megjelent Kalocsán a *»Hirnök«* kiadásában. Ára 1 forint. *Quidam*.

VEGYESEK.

Az új besztercebányai püspök. A hivatalos lap keddi száma a következő kinevezést hozza: *»Valás és közoktatásügyi magy. ministerem előterjesztésére: dr. Rimély Károly, lelkéri javadalmas apát és pozsonyi kanonok-plébánost besztercebányai püspökké kinevezem. Kelt Bécsben, 1893. évi május hó 23-án. Ferencz József, s. k. Gróf Csáky Albin s. k.«* Az új besztercebányai püspök Esztergomban született 1825. febr. 4-én. Iskoláit szülővárosában kezdte, a hol az esztergomi főmegye növendékpapjai közé korán belépett. Egy évet Pozsonyban az Emericanumban töltött el, a filozófia tanfolyamot pedig Nagyszombatban végezte. Majd a teológiai hallgatására a bécsi Pazmaneumba küldték, a melynek négy esztendeig volt növendéke. 1848. június 21-én szentelték föl papnak és a rá következő évben Budán a Krisztinavárosban volt segédlelkész egészen 1850-ig, a mikor a Pazmaneum tanulmányi felügyelőjének nevezték ki. 1852-ben tanári katedrát nyert az esztergomi papnevelő-intézetben és kilencz éven keresztül adta elő az egyháztörténelmet és egyházjogot. 1861-ben a Pazmaneum aligazgatója lett, 1867-ben pozsonyi kanonokká nevezték ki, 1868-ban pedig Rudolf trónörökös és Gizella főhercegnő mellé a magyar nyelv és irodalom tanárának hívták meg. Befejezve nevelői tisztét, megírta a pozsonyi káptalan történetét.

1889-ben Pozsony városa plébánosának választotta és ebben az állásban érte őt püspöki kinevezése.

— Az Isten éltesse sokáig!

Az országos katolikus tanítói segélyalap működését iskolai ösztöndíjak adományozásával ez évben is folytatni fogja; miért is mindazok, kik az alapszabályok 8-ik §-a értelmében ily ösztöndíjak elnyerésére joggal bírnak, ezennel felhívattak, hogy kellően felszerelt folyamodványokat az alapszabályok 20. §-ának c) pontja értelmében az alaggyűjtőbizottság, illetve az alespereskerületi tanfelügyelői hivatal útján, az illető egyházmegyei főtisztelendő hatósághoz f. évi július 15-ig indokolt javaslat kíséretében beterjeszszék. Esztergom, 1893. évi május hó 23-án. *Dr. Roszival István*, az orsz. katol. tanítói segélyalap központi bizottságának elnöke.

Egy kath. tanítóképző-intézet beszűntetése. *Zalka János* győri püspök ő nmlga, mint a *»Vasvármegye«* írja, az általa fenntartott soproni kath. preparandiát be fogja szüntetni. Ennek oka az, hogy a nevezett intézet fenntartása nagyon sokba kerül, másrészt pedig ő nmlga a győrit akarja virágzásra juttatni. A beszűntetés már a f. tanév végén fog beállani. Érdemes igazgatója Geronai Kossow Béla nyugalomba vonul, a többi tanerők másutt nyernek alkalmazást.

Hevesmegye közigazgatása bizottsága egy felmerült eset alkalmából a *kántortanítói illetmények* behajtására nézve mult hó 10-én 618. sz. alatt a következő határozatot hozta: *»Mint hogy a tanítói és kántortanítói összes illetmények behajtásához a közigazgatási segély hivatalból eszközendő, illetve kirendelendő, ennél fogva a végrehajtási költségek megtérítésére sem a tanító, (kántortanító) sem pedig a hátralékosok nem kötelezhetők. Ez alkalmából szükségesnek tartja a közig. bizottság a járási főszolgabírák és községi előljárók figyelmét felhívni a vallás- és közoktatási m. kir. miniszternek 1888. évi május 1-én 11.649. sz. a. kelt, s a közig. bizottság 1888. évi 1227. számú határozatával közölt rendeletére, mely szerint kántortanítóknak nemcsak tanítói, hanem jogérvényesen megállapított kántori járandóságai is, ha a kötelezettek által kellő időben ki nem szolgáltatnak, a jogosított kérésére a közigazgatási hatóságok (járási közegek) által végrehajtás útján is haladéktalanul behajtandók. (Lásd 1876. évi VI. t. cz. 30. §-át).*

A világ legnagyobb imaháza New-Yorkban épül most. Ez imaházban, tekintettel a város különböző nyelvű lakosságára, hét kápolna lesz, amelyek mindegyikében más nyelven fogják az istentiszteleteket tartani. A főhajóban angol nyelven lesz az isteni tisztelet. Az óriási templom a pályázati feltételek szerint sem klasszikus, sem modern izlésben nem épülni, hanem *»csakis amerikai követelményeknek és elveknek fog megfelelni«*. Az építés költségei 50 millió frtban vannak megállapítva.

Mérges füvek. A kézdivásárhelyi községi elemi fiúiskolának egy szászfalvi születésű növendéke, *Ferencz József* — mint az *»Erd. Híradó«* írja —

május hó 27-én növénymérgezés következtében meghalt. A fiú a pünkösdi szüneten szülőivel május 24-én menyegzőre ment Lemhénybe, ott társaival kiment a rétre s állítása szerint sóskát sóskát evett a réten. Másnap visszament K.-Vásárhelyre s már aznap rosszul érezte magát; 26-án künn járt a mezőn s egyik tanuló társát figyelmeztette, hogy ne egyék sóskát, mert úgy jár, mint ő, ki már nem bírja se karját, se lábát. Innen már csak társai segítségével mehetett lakására. Orvost hívtak s az konstataulta, hogy a fiú meg van mérgezve; rendelt is orvosságot, de már késő volt: kevés idő múlva nagy szenvedések között meghalt a gyerek. A mérgezés következtében hasa és nyaka felpuffadt, pupillái (szemlétái) kitágultak, szóval a fiú arca egészen eltorzult. Szorgalmas és jó mgaviseletű tanuló volt s így annal nagyobb szüleinek bánata a megrendítő csapás miatt.

A norvégek népokatásügye a legfejlettebb minden nemzeteké között, mutatja az, hogy ott mindenki tud írni, olvasni. Vannak u. n. parasztyegyetemeik, hol a nép felnőtt fiai és leányai mindennemű foglalkozásaik elméletében oktattatnak. Iskola-épületeikben külön termek vannak berendezve fiúk számára, a slójd (famunka) tanulására, a leányok pedig mindenféle női kézimunkára nagy

gonddal taníttatnak, sőt újabb épületeikben konyhákat rendeznek be, hol a leányok főzni tanulnak.

Rövid hírek. *Márkus Gyula* v. püspök, prelat, eszt. kanonok, a budapesti közp. papnevelő kormányzója utódjául Pór Antal pozsonyi kanonokot emlegetik, kinek helyét *dr. Komlóssy Ferencz* foglalná el. — *A közigazgatási reformra* vonatkozó törvényjavaslatok most készülnek a belügyminiszteriumban. Az őszi ülésszakra a t. Ház elé terjesztetnek. — *Rimely Károly* besztercebányai püspököt a pozsonyi koronázási templomban szenteli a primás püspökké. — *Schlauch Lőrinczet* a nagyváradai róm. kath. püspököt, a pápa legközelebb bíbornokká nevezte ki. Hiteles forrásból jelenthető, hogy a pápa *Fraknoi* Vilmost is fölötte megkedvelte s legközelebb vatikáni könyvtárnokká és őt is bíbornokká fogja kinevezni, de azért megmarad a nagyváradai kanonoki stallumban. — *Kneipp Budapestben.* Kneipp plébános, a világhírű esodadoktor, kihez még Amerikából is mennek betegek, e hó 12-én Budapestre érkezett s aznap délután a Margitsziget felső vendéglőjében felolvasást tartott. — *A budapesti állatkert* egynemely vadját, például az elefántot, zebrát, lámát és a kecskéket betanították arra, hogy a gyermekek rajtuk lovagolhassanak.

A pápa május 29-én 200 ruthén zarándokot fogadott a lembergi érsekkel élőkön.

Merénylet egy körmenet ellen. Mentonában egy örült magasan fekvő lakásából egy 50 kiló súlyú edényt, egy 10 kiló súlyú márványdarabot és egy 30 kiló súlyú kavicsal töltött zsákot dobott Urnapján a körmenet résztvevői közé s többeket megsebesített.

Harmonium 5 oklavával és 10 változattal, csak kevésbé volt használatban, a legjobb állapotban, mérsékelt áron eladó. — Czim a kiadóhivatalban.

A sátoros cigány ez. humorisztikus néprajz *Zámolyi V. Mihály*-tól, kapható kiadóhivatalunkban (Budapest, érsek-utca 2. szám) 75 krért, bérmentes küldéssel.

Sternberg Ármín és Testvére
cs. és kir. szabad. hangszer-ipar
Budapest, VII., Kerepesi út 36.

Saját gyártmányú mindennemű hangszerek és azo. kellekai és alkatrészei. Mindennemű hangszerek és zenélőművek javítása és hangolása szakszetű pontossággal eszközöltetik.

— Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —
Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.
Zongorák javítása és hangolása pontosan eszközöltetik.

CS. és KIR. SZABADALMAZOTT
COLUMBUS
ZIMBALMÓVERŐFEJ

A „Columbus” zimbalmóverőfej megszünteti az eddigi pamutozást és ezernázást, valamint azoknak tompító és kopogó hatását. — Ára a verőpálcákkal együtt, azoknak minősége szerint: 2.—, 2.50, 3.— és 3.50. — Külön a Columbus zimbalmóverőfejek 1 frt. Megrendelések postautánvétellel. Az ár előleges beküldése esetén bérmentve szállítják a fentalálók.

Harmonium-különlegességek nagy választékban.

Budapest, 1892. Nyomatott Buschmann F.-nél Harisch-bazár).